

Numerul 24.

Oradea-mare 12/25 iunie 1905.

Anul XLI

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Steaua Orientului.

Roman istoric.

(Urmare.)

Ciobanul ce vizitase pe Saschi, ca și când ar fi ghicit cugetele soților sei, le zise:

— Părintele Saschi are mai multă minte decât noi toți la olaltă. El știe de a bună seamă ce face, când poartă grije de un nobil.

În urma acestor cuvinte, toți se liniștiră.

Bolnavul zăcuse mai multe săptămâni inconștient, în urmă aiurărilor sale febrile din ce în ce se tot răriră, până când în o dimineață rănitul se trezi ca dintr'un somn înfiorător.

Ne putem închipui mirarea lui ce-l cuprinse, când se văzu într'o peșteră, zăcând pe așternutul de mușchi, lângă el cu un om necunoscut ce purtă haina pocăinței, care privia la el cu ochi blânzi și cu suris binevoitor pe buze.

— Fii liniștit, fiule — îi zise călugărul, netezindu-i cu dreapta sa fruntea inferbântată — criza reului a trecut deja peste tine. De acum înainte ai să fii mai bine.

Bolnavul privi cu ochi sticloși și îndelungat la binefăcătorul ce stătea lângă el, neînțelegând nimica din toate ce se petreceau cu el. Cu încetul amintirile risipite se puseră în ordine logică în creerii lui înnegurați de febre îndelungată și și aduse aminte de o lovitură grozavă ce o căpătase în pept și care îl culcase la pământ.

— Ah, cum me doare! — gemu el, închizându-și ochii.

Scena îngrozitoare atât de fidel se reproduse în memoria lui turburată, încât confundă prezentul cu trecutul, durerea ce o simți atât de zguduitoare a fost, încât i se părea că de nou l-a izbit în pept o sabie vrăjmașă.

— Ce te doare, fiule?

Rănitului i se părea că aude ca în vis aceste cuvinte compătimitoare, cari atât de încet și nehotărît îi sunară în urechi, ca și când ar fi venit din depărtare mare, cu toate că le pronunțase din apropiere nemijlocită Saschi, care se aplecase cu compătimire spre el.

Pe rănit de nou îl cuprinse slăbiciunea, ochii lui involuntar i se închiseră, i se părû că aude un zuzăt îndepărtat, care îi apăsă creerii și-i răpiă conștiința de sine abia trezită.

Respirarea rară și regulată a ostașului peste câteva momente indică călugărului, că protegiatul seu adormise.

Când se trezi din somn, ostașul se simți mai tare; i se părea că cunoaște pe bărbatul ce-și ținea și acum mâna pe fruntea lui asudată, numai numele nu-i venia în minte... În gândirea-i limpezită a rănitului se făcû lumină și putû pricepe cu câtă mulțumită eră el dator acestui bărbat, care îl mântuise din ghiarele morții sigure.

Înima lui simți o necesitate ardentă să se deșarte de dorul mulțumirii ce se grămădisise în ea. Rănitul prinse în mânilor sale, supte de boală, mâna musculoasă a îngrijitorului seu, în ochii lui sclipicioși se iviră lacrimi, când cu glas tremurător întrebă pe Saschi:

— Cine ești dta, ca să-ți mulțumesc pentru binefacerile de cari me împărtășești, cu toate că-ți sunt necunoscut?... Care e numele dtale, ca rostindu-l în toate zilele să nu uit nici odată cu ce mulțumită îți sunt dator?

Călugărul își trase mâna din a ostașului și-i zise cu bunăvoință:

— Las' pe mai târziu mulțumirea, fiule! Tu ai trebuință de odihnă. Liniștește-te deci și nu-ți agravă boala cu agitații superflue!

Sănătatea rănitului pe zi ce trecea, tot progresă. Cu toate aceste Saschi nu-i mulțumi curiozitatea nici odată, de și ostașul în toate zilele îl rugă să-i

spue, cui are de a mulțumi că remase în viață. Călugărul totdeauna află pretexte să nu-i implinească rugarea.

Într'una din sări, Saschi ședea lângă patul protegiatului său și-l ținea de urit. Pe o vatră lată ardea o mohilă de vreascuri care luminează peștera.

— Fii pe pace, fiule, — zise călugărul. — Peste două trei zile îți voi permite să părăsești așternutul. O săptămână două de reconvașcență și iată că ești scăpat de incomoditățile acestei peșteri. Ești în lume, te așteaptă brațe iubitoare... Suferințele ce le-ai suportat, îți vor fi resplătite... Știu că câte odată îți vei aduce aminte și de mine... Acum e aici timpul să-mi dai deslușirile trebuincioase despre familia ta... Nu curiozitatea, ci interesul teu me îndeamnă să te întreb despre legăturile tale familiare. Peste câteva zile te voi putea lăsa singur, până voi merge să-ți avizez nevasta că unde ești...

Ostașul se sculă în așternut.

— Nu primesc acest serviciu pe care nu-l merit — zise el cu un gest agitat.

— De ce să nu-l meriți? — se miră călugărul.

— Pentru că n'am încrederea d-tale... Ca să-ți dovedesc până unde se estinde încrederea mea, cu toate că-ți cunosc ura cătră nobilime, nu me sfîșie a-ți face cunoscut că și eu sunt nobil. De și sunt neputincios încă și cu totul în puterea d-tale, totuș nu me tem că-mi vei face vre un rău din aceasta pricină.

Pe buzele lui Saschi se ivi un zimbet binevoitor.

— Crezi doară că-mi spui vre o noutate? — zise el. — Cu toate că nici acum nu-ți știu numele, te cunosc de mult...

— Numele meu e Mateiu — îl întrerupse ostașul.

— Bine deci!... Mateiu... — continuă călugărul. — Când te-am aflat ca mort la Mirislău, știam deja că ești nobil și totuș te-am adus la mine. Bine ai observat că urese nobilimea din adâncul sufletului. N'am nici un motiv să fac secret din acest sentiment ce-mi stăpânește toată firea. Dacă ai fi trecut și tu prin suferințele nemeritate, în cari m'a prăbușit un nobil îngâmfat și lipsit de sentimente omeneste, și tu mi-ai da dreptate.

— Nu e lucru înțelept să urești toată nobilimea pentru păcatele unuia — se încercă Mateiu a obiecționa. — Între nobili încă sunt oameni reji, de aici înse nu urmează...

Saschi avu un gest de nerăbdare.

— Despre acest lucru nu discut cu nime — întrerupse el pe Mateiu. — În solul sufletului sentimentele resar ca plantele din semăntă. În inima mea un nobil a aruncat neghina urei și dorului de răzbunare. Înțelept ar fi acel om care s'ar trudi să prefacă cu argumente smulse de păr și cu sofizme meșteșugite, aceasta buruiiană urită în floare miroitoare?

Câteva minute, afară de pocnetul vreascurilor cari se mistuiau în limbi săltațoare pe pară, în peșteră nici un zgomot nu conturbă tăcerea mută.

Văzând agitația călugărului ce o provocase cu obiecțiunea sa, Mateiu, se sfiă să reneceapă conversația.

Saschi se preumblă de câteva ori pe dinaintea patului lui Mateiu; apoi oprindu-se deodată, îl în-

trebă blând și fără nici o urmă de agitația prin care trecuse:

— Mateiu, vrei să știi prin ce ai câștigat simpatia mea?

O mișcare aprobătoare de cap din partea lui Mateiu, făcu pe călugăr să continue:

— Într'una din zile ți-ai rădicat glasul în apărarea iobagilor.

— Nu te pricep ce vrei să-mi zici — se miră Mateiu.

— Știu că soarta de plâns a poporului iobăgit a trezit compătimire în inima ta nobilă. O, dacă ar fi toți nobilii ca tine!... De câte lacrimi și suspine ar fi cruțat atunci acest nefericit popor! Lumea aceasta e de ajuns de largă, ca să încapă toți în ea și să trăiască în mulțumire și înțelegere frățească, cu toate aceste, nobilimea ține legați pe frații sei în lanțurile selăviei. Când a intrat în Ardeal Mihaiu-Vodă, credeam că suferințele seculare ale acestor nefericiți se vor sfârși pentru totdeauna. Oh, amar m'am înșelat și crud imi mai sângeră inima în urma decepțiunii, care mi-a nimicit deodată toate speranțele!...

Mateiu își ridică mâna și zise serbătorește:

— Viitorul e al poporului!

— Da, viitorul e al poporului! — repetă călugărul. — În amărăciunea prezentului, aceasta e unica mângâiere, care me mai reține să nu me arunc în abizul disperării. Câtă speranță avusem, când Providența puse destinele Ardealului în mâinile lui Mihaiu-Vodă!... Vodă ar fi fost aplicat să-și bazeze domnia pe popor, dacă sfetnicii lui nu l-ar fi abătut dela aceasta. Un singur june nobil s'a aflat, care a cunoscut izvorul imens de putere ce s'ar fi deschis în desrobirea poporului iobăgit pentru domnia lui Mihaiu-Vodă, și care a avut curajul să-și spue părerea pe față. Acest june ai fost tu, Mateiu! Iată cauza simpatiei mele ce o am cătră tine!

— De unde le știi aceste? — întrebă Mateiu mirat.

— Dela Baba Novac.

— Unde e el acum?

— A trecut la Ardeleni. Csáky i-a promis un sat, dacă va părăsi steagul pe care jurase și-și va întoarce armele în contra domnului său de mai înainte, căruia atâta vreme îi fusese cel mai vrednic tovarăș de luptă.

Fața palidă a lui Mateiu luă o expresie compusă din indignare și tristeată...

— Sufletul omenesc în nenorociri își arată calitățile — zise el mahnit. — Pentru credința lui Baba Novac aș fi garantat cu capul meu; mai în grabă aș fi crezut că sângele se poate preface în apă, decât că voi vedea oarecând pe Baba Novac luptându-se în contra lui Mihaiu.

— Nici nu-l vei vedea. Baba Novac își are scopul său cu trecerea la Ardeleni. Numai eu îi cunosc motivul, pentru care făcuse acest pas. Fii încredințat că și aceasta faptă a sevârșit-o tot în folosul vechiului său stăpân!

(Va urmă.)

Tit Chitul.

M a m a.

*La fereastră stau în gânduri...
Din văzduh se lasă seara,
Iar din fabrici rânduri-rânduri
Muncitorii-o iau spre casă,
Cei mulți gârbovi de povara
Anilor, ce-i duc pe spate...
Doamne, sfântă este munca
Și repausul la sate!*

*Satul nost... Ce voie bună,
Ziua, seara, 'n deal și 'n vale!
Toată 'ntinderea resună
Și de trișcă și de doine.
Nu vezi om umblând agale,
Scapără din ei viața,
Că-s Români din tâlpi în creștet
Seara ca și dimineața.*

*Toți sunt veseli... Dar o mamă
Pururi tristă e — și plânge
Cătră Precista din ramă:
„Maică sfântă, Precurată,
Fie-ți milă, nu me stinge,
Pân' mi-l'oiu vedea om gata,
Să-mi iau și io 'n lumea asta,
Io, nevrednica, răsplata!”*

*Iată-o pe prispa casei,
Abătută și-adîncită...
„Atâți ani! La focu, lase-i,
Că destulă curte știe.
Că m'aș vrea și io ticință,
Să mi-l văd scăpat și teafăr;
Să știu și io, că e 'n lume
Soare, lună și luccafăr!”*

*Dar nu-și află loc, nici pace...
Cădu-i ochii 'n zări cernite,
Și-i curg lacrimi — și tace,
Îngropîndu-și fața 'n palme.
Zile cu amar trăite...
Cine știe cât mai are,
Căci sub glee o bagă dorul
De copilul ei cel mare.*

Dionisie Stoica.

C a s a v e c h e.

Comedie într'un act.

De *André Theurieth* dela Acad. franceză.

Tradusă din franțuzește și localizată.

(Urmare.)

Dionisie (îi taie vorba îngănându-l.) Dnu Marcel... Popp... Mulțumesc și... me iertați... Înțelegeți că într'o asemenea afacere trebuie luate unele precauțiuni...

Marcel (zimbînd.) Pricep, ve temeți că nu sunt un amator serios... dar fiți pe pace, sunt foarte conștiințios în afaceri și îndată ce vânzarea va fi hotărîită, voi depune banii la avocatul dvoastră. Ș-a-cuma că suntem lămuriți în această pricină, cred

că-mi veți permite să vizitez casa cu grădina și tot ce se ține de ea... Dealtmintreli locuința are o plăcută 'nfățișare și m'a răpit dela 'nceput.

Dionisie (măgulit.) Nu-i așa? (schimbând tonul.) Se vede că nu sunteți de loc pretențios, căci e tristă ulița, și casa reu împărțită, prost luminată — ea o casă veche, hodorogită.

Marcel. Cu atât mai bine. Nimic nu mi-e mai urit decât casele acestea noi, croite toate pe-un tipar cu fațada albă și rece și cu părății de-o cărămidă. N'are-aface cu zidurile de altă dată... massive... trainice.

Dionisie (înviorându-se.) Trainice zeu!... (schimbă tonul) dar nu totdeauna; zidul dinspre pomet amenință să cadă. Barem grădina e 'ntr'un hal fără hal, umedă, îmburuienată, pomii plini de mușchiu, iarba crescută pe cărări, iar pajîstea câmp de maci sălbateci.

Marcel. Încântător!... Totdeauna am visat o grădină mare stufoasă, necultivată, în care seara, printre copacii seculari pare că vezi plutind umbre din veacurile trecute.

Dionisie (se apropie, înduioșat.) Nu-i așa? (în parte.) E minunat băiatul ăsta. (Tare.) Grădina mai merge; dar casa, dle!... O să ve pară foarte posomorită; scara de cărămidă și ferestrele cu ochiuri mici unde se 'ncuibă vântul și prin cari lumina abia pătrunde.

Marcel (vesel.) O ce plăcere nespuse s'auzi jellitul viforului în pridvor, pe când în odaie te 'ncălzești la gura sobei încinse!

Dionisie (elătînd din cop.) Da, da — când sunt sobele bune. Aici toate fac fum (în parte.) Băiatul ăsta me 'nzăntă și me chinuie... n'am noroc!

Marcel (în parte.) Ciudat bătrân — și ciudată reclamă mai face casei (tare, rizând.) Sunteți sincer, dle și nu v'ar putea nimeni învinovăți că ve lăudați marfa. — Dar grozav trebuie să urîți casa aceasta.

Dionisie (încântat și indignat.) Eu, dle? o iubesc ca lumina ochilor! (schimbă tonul.) Adică... Uf, căci nu știu eu să me prefac! și uite o să ve mărturisesc totul. Aveți un suflet ales și me veți înțelege! În casa aceasta veche, văzură lumina primele mele bucurii și 'ntîia mea dragoste — întîia și singura! Iubiam fără să citez a i-o spune; o vedeam crescînd din zi în zi mai frumoasă și eram fericit! (oftează.) Sfișoii își ispășesc amar cusurul... Când am voit să vorbesc, eră prea târziu... se logodise și 'ntr'o zi o văzui plecînd cu rivalul meu!... Casa ei părăsită, eră încă plină de viață pentru mine... Am ramas aci cu regretele și amintirile mele, până când, dna Leteanu se rentoarse, văduvă, cu fiica sa, o copilă frumoasă pe care o crescurăm amândoi în liniștea bătrânei locuințe. — Dar copila se făcî mare; arîpioarele crescîndu-i, i s'a urit la cuib, inima ei suspină de dorul necunoscutei... Și ea să-i facă pe voie, mamă-sa e hotărîită să vîndă casa... S'o vîndă! Me cutremur la gândul acesta! (întinde mâinile lui Marcel, care i le stringe.) Dta me 'nțelegi! Dta respecti amintirile și ce cuvinte frumoase găsiși mai adinea-uri ca să descrii farmecul lucrurilor vechi! Dta-le-ți va fi milă de durerea mea, dta o să-mi vii în ajutor!

Marcel. Cu dragă inimă, dar cum? Presupunem că m'aș retrage eu — ar veni alt cumpărător...

Dionisie (cu 'ntristare.) Așă este — așă este!

Marcel. Nu pe cumpărători, ci pe dșoara Leteanu trebuie să căutați a o convinge.

Dionisie. Pe Maria!... Da, ai dreptate; dar prin ce mijloace? Eu am încercat în toate chipurile și n'am izbutit (se gândește.) Imi vine o idee de care vei rîde... Cum ar fi să stăruiești dta...

Marcel. Eu!? vai de mine Doamne, dar ce înrurire aș putea avea?...

Dionisie. De acea a tinereții! Eu sunt bătrîn și ori ce aș zice, nu me bagă 'n seamă. Dar dta ești tiner și ești străin, doue mari calități! Numai puțină silință să-ți dai și vei fi și ascultat și crezut.

Marcel. De nu mi-ar fi silința zadarnică?... Eu am trăit mai mult pe mare, în călătorii și nu sunt de fel dedat a vorbi cu domnișoare...

Dionisie. Dorința de a cumpără casa îți va da prilej să 'ncepi vorba... Și 'n cetul cu 'n cetul vei spune Mariei ceea ce mi-ai spus și mie și cu ea vei vorbi de sigur și mai bine și mai frumos!... Fă, te rog, aceste pentru mine! (îi ia mâinile.) Iat-o că vine — te voiu prezentă.

Scena 5.

Aceiași, Maria.

(Ea intră prin stînga și se oprește mirată văzând un străin.)

Dionisie (Mariei.) Dragă Mario, toate-ți merg pe pofta inimei, cumpărători se 'nfățîșează, (prezentând pe Marcel,) dnu Marcel Popp (incet Mariei) Dorește să vadă casa și eu, fiind prea amărit, nu me simt în stare să-l călăuzesc, fii bună și-l însoțește tu. (Tare lui Marcel.) Ve las cu doșara Leteanu, dle, dânsa ve va arătă locuința. (Incet.) Te rog, te rog fii advocat bun, fă-o să 'nțeleagă, căci altfel s'a dus toată liniștea bătrînețelor mele. Te voi aștepta la capătul stradei noastre. (Iese pe ușa din fund, Maria-l petrece până în prag.)

Scena 6.

Marcel, Maria.

Marcel (se uită pe furis la Maria, pe când ea conduce pe Dionisie.) Ce frumoasă e! Și uite că nu știu cum să 'ncep vorba. (După ce Dionisie a ieșit, Maria se 'ntoarce incet la dreapta — aruncă o privire noului venit.)

Maria (în parte.) Nu e frumos, dar ce 'nfățîșare plăcută. (Se apropie de Marcel; amândoi se privesc în tăcere și par a se 'ntrebă care va vorbi mai întiu.)

Maria (zimbînd.) Doriți, domnule, să vedeți mai întiu casa sau să 'ncepem cu grădina?

Marcel. Să 'ncepem cu grădina. Împresia ce mi-a făcut locuința cu toată împrejmuirea e cât se poate de ademenitoare; abia aștept s'o cercetez cu de-amărunt.

Maria. Și chiar dvoastre veți locui aici?

Marcel. Da, dsoară. Eu, cu cărțile mele și cu amicul meu Grivei.

Maria (copilăros,) Așă de tiner!...

Marcel (resemnat și hazliu.) 30 de ani (se 'nclină.) E cam de timpuriu pentru a se călugări — dar pe mine viața banală și sgomotoasă a orașelor mari me plictisește... Adese ori, toamna, când pentru afaceri, în goana trenului me îndrumam spre capitală, mi s'a 'ntâmplat să zăresc pe șosea în margine de oraș câte-o căsuță veche, cam ca aceasta. Imi fugia pe dinainte printre plopii desbrăcați; — fumul se ridică la nori de deasupra coperișului de olane înegrite... și străluciau în soare geamurile ferestrelor împodobite cu viță sălbatică. Me ispitiă cuibul acela as-

cuns și liniștit... și me gândiam că dacă mai există în lume un strop de ideal, numai acolo l-aș putea afla.

Maria. Dvoaste presimțiți vre-un roman în colțișorul acesta de provincie?

Marcel. Da.

Maria (zimbînd.) Ar fi păcat, dle, să ve las cu inchipuiri deșarte... Eu n'am pomenit așă ceva.

Marcel (în parte.) Ce voce dulce și câtă nevino-văție! (Tare.) Dvoastre n'aveți răbdare, dsoară. Eu repet și susțin că mai curând poți afla idealul într'un colț retras de provincie și ceea ce spui, ve pot și dovedi, dacă doriți.

Maria (în parte.) Ce original! — (Tare.) Ascult, dle. (Se razimă de spatele unui scaun și ridică ochii la Marcel.)

Marcel (o privește încântat.) Voi luă un exemplu, dsoară și acel exemplu veți fi dvoastre, dacă permiteți. Sunteți frumoasă...

Maria (sfioasă.) Domnule...

Marcel (urmează.) În luna lui aprilie ați implinit 17 ani...

Maria. Adevărat. De unde știți?

Marcel. O citec în ochii dvoastre în cari strălucește atâta primăvară... Și cu așă frumusețe și tinerețe nu se poate să nu ve fi gândit vre-odată la căsătorie — la o căsătorie în care dragostea să aibă primul rang.

Maria (incet.) Doamne sfinte, ce-are de gând să spuie? (Tare.) Domnule, e târziu și eră vorba să vedeți grădina.

Marcel. Numai un moment. Ve temeți de-un cuvânt și nu găsiți că e firesc ca ziua căsătoriei să fie precedată de-o dimineată luminată și 'nseninată de lumina și de seninul dragostei? Cuvântul de „mire“ n'a făcut nici odată să ve tresară inima? N'ați visat nici odată de clipa misterioasă a primei întâlniri? N'ați gândit la fiorii celei dintii mărturisiri?... Ei bine acolo, în orașele mari, ar trebui să renunțați la această dulce primă-oară a iubirei, la farmecul logodnei.

Maria. Și — pentru ce?

Marcel. Pentru că 'n lumea mare convențiile au desbrăcat căsătoria de taina și de poezia ce-o învăluiau altă-dată. Toate sunt însemnate și toate de mai 'nainte, ca o călătorie 'n drumu de fier: zestrea, buchetele, ora slujbei bisericesti, birjile și-așă mai departe. Tinerii cari nici nu se cunosc bine, fac împreună drumul căsătoriei, ca doi călători, pe cari întâmplarea i-a 'nchis în același compartiment. Priveliștea e anostă — ziua noroasă — stațiile una ca alta... Iar floarea, cu așă de dulce parfum, floarea fragedă, străvezie a dragostei, e nesocotită, e călcată 'n picioare.

Maria (uimită.) E așă de trist ceea ce spuneți!... (suspină.) Dar nici nu e viața mai veselă. Într'un oraș mic ești aproape sigură că 'mbătrânești nelogodită; te usuci pe picioare ca o floare 'n mijlocul codrului.

(Va urmă.)

A. O. Maior.

O tirolezã.

Mi-e drag.

*Mii de lumini scânteetoare
Clipesc mereu pe-albastra zare
Și-i freamătul duios de frunze,
Când din seninul nopții clare,
Luna, estatica fecioară —
Din zări, departe, ea resare —
Și-ușor, de-abia își duce mersul —
Revarsă farmecu-i în zare.
Mi-e drag atât de mult atunci
S'o iau alene pe cărare;
Să stau târziu, așa 'n pădure,
Pe liniște și pe răcoare,
Și 'n farmecul singurătății,
Când liliicii-și pică floarea,
S'ascult atunci cum ridică,
Un tril de psalm, privighetoarea...*

N. Varone.

Bătrânețe și moarte.*

De dr. G. Marinescu.

Profesor universitar, membru al Academiei Române.

De mult încă vedem că omul, îngrijat de soarta duii muritoare, a căutat mijloace de a-și prelungi viața.

El scurtează natura, caută mijloacele de salvare pe pământ, în apă, se îndreptează chiar la astre, dar pretutindeni nu găsește decât o mare decepțiune. Cugetătorii din antichitate, din evul mediu, lucrează cu ardoare. Savantul sacrifică timpul, avuția și chiar viața lui; fatalitatea bătrâneței și a morții este înse inevitabilă. Aceste încercări zadarnice nu descurajează înse pe toți, și vedem încă în timpurile noastre spirite eminente ca Mecnikof preocupându-se de enigma bătrâneței și a morții, căutând să înconjure pericolul lor. Alte spirite, sceptice și neavând curajul de a spera continuu, poezii și cugetătorii ca Byron, Schopenhauer se aruncă în brațele descurajării și a pesimismului; iar alții, din contra, admit credința oarbă.

O lucrare publicată în 1699 de un medic german, Konhauss, ne arată sforțările supreme ale umanității făcute cu scopul de a evita boalele, de a păstra o tinerețe veșnică și a înconjura pericolul morții. Ce spasmuri curioase ale inteligenței umane reflectează toate aceste zadarnice încercări. În antichitate Sibilele, în evul mediu Alchimistii și mai de curând cercetătorii întrebunțază ierburile, metalele, elixirurile, produsele animale, etc. pentru longivitate și în contra morții. O idee preconcepută, de cele mai dese ori greșită, având drept origină tradițiunile, legendele, ne esplică întrebunțarea acestor diferite mijloace.

Di Elie Mecnikof, în mai multe lucrări succesive, și cu totul recent, într'o carte de o mare importanță filosofică, a atacat îndrăzneța problemă a mecanismului bătrâneței și a morții. După ce a arătat diferitele „desarmonii”, cuvântul este al duii

Mecnikof, în organizarea și funcționarea diverselor organe și aparate la om, savantul biologit indică oare-cari vederi și tentative ale căror efecte ar fi să atenueze procesele de similitate, rezultând din aceste turburări anatomice și fiziologice, pe cari el le conzideră ca patologice.

Diferitele religii și sisteme filozofice n'au putut conjură la om teama de bătrânețe și de moarte. Renunțarea și calea salvării predicate de Buda, credința în nemurirea sufletului, profesată de cea mai mare parte a filozofilor din antichitate, doctrinele stoicienilor, acelea ale bisericii și ale filozofilor creștini, n'au schimbat nimic din decăderile organizațiunii umane, nici din frica de moarte. Astfel di Mecnikof, constatând, pentru a zice astfel, insuccesele diferitelor mijloace preconizate de către religii și filozofi, își întoarc privirile către știință; el s'a întrebă dacă aceasta, venită cea de pe urmă, n'ar fi capabilă de a alina unele din aceste infirmități ale naturei umane. Progresele imense realizate prin științele medicale, permit oare a spera aceasta? Fără îndoială, nici Tolstoi, nici Brunetiére n'ar putea să oprească mersul științei. Inse dacă știința a acumulat cunoștințe foarte importante asupra a tot ceea ce se raportează la boale, li mijloacele de a-le preveni și de a-le vindeca, ea nu posedă decât date cu totul neînsemnate asupra celor-alte rele, cărora Buda le caută tămăduirea: bătrâneța și moarta.

Nu numai că știința nu posedă nici un remediu contra bătrâneței, dar nici nu cunoaște aproape nimic din această perioadă a vieții omului și a celorlalte animale. Și cu toate acestea, este ușor de văzut că omul, precum și animalele superioare, suferă modifițiuni importante pe măsură ce înaintează în vârstă. Forțele slăbesc, corpul se gârbovește, perii albesc, dinții se uzează; se produce, într'un cuvânt, zice di Mecnikof, fenomene de atrofie-senilă. Ajuns în această vârstă înaintată, diferită la diversele specii animale, organismul devine puțin rezistent la cauzele vătămătoare și sucomb sub influința tuturor felurilor de agenți morbizi. Câte-odată cauza morții ne scapă, așa că aceasta se atribue epuizării generale a corpului; și, în acest caz, fenomenul este desemnat sub numele de moarte naturală. Nu numai animalele inferioare, precum infuzoriile, pot prezenta degenerescența, dar aceasta este comună la toate ființele viețuitoare. Adevărata bătrânețe este un stadiu al existenței, când forțele diminuează pentru a nu se mai ridica nici odată. La animalele cari au un ciclu determinat de viață, nu se observă semne exterioare de degenerescență senilă. La vertebratele inferioare bătrânețe este puțin manifestată. La pasări și mamiferele superioare, semnele de atrofie senilă sunt foarte marcate. Diferiți autori au studiat alterațiunea organelor în bătrânețe. La rândul meu, am arătat, într'o lucrare, asupra evoluțiunii celulei nervoase, că în aceasta se petrece la bătrâni modifițiuni histologice interesante. Di Mecnikof, utilizând lucrările publicate de către diferiți observatori asupra degenerescenței senile, a formulat modul seu de a cugetă în felul următor:

Degenerescența este caracterisată prin atrofia elementelor nobile și specifice ale țesuturilor și înlocuirea lor prin țesutul conjunctiv hipertrofiat. În creier, celulele nervoase, adică acelea cari servesc la funcțiunile cele mai ridicate ale ideatiunii, dispar ca să cedeze locul unor elemente inferioare, cunoscute

* Resumat din comunicarea făcută Academiei Române în ședința solemnă dela 114 aprilie an. c. sub președința regelui.

sub numele de nevroglie, un fel de țesut conjunctiv ale centrelor nervoase. În ficat, celule hepatice, acelea care îndeplinesc un rol important în nutrițiunea organismului, se șterg înaintea țesutului conjunctiv. În rinichi este tot acelaș țesut care cotopește organul și înabuşă tuburile indispensabile pentru a curăți organismul de o mulțime de substanțe vătămătoare. În glandele sexuale, bărbătești și femești, elementele specifice cari servesc la propagațiunea speței sunt atrofiate.

După ce a stabilit că bătrânețea se caracterizează prin distrugerea elementelor nobile și prin victoria macrofagelor, dl Mecnikof s'a întrebat, dacă nu există vre un mijloc spre a combate bătrânețea. Pentru acesta, ar trebui, după dl Mecnikof, pe de o parte, a reînvi elementele nobile ale organismului, și pe de altă parte a slăbi tendința agresivă a fagocitelor.

Această problemă nu este încă rezolvată, înse dl Mecnikof crede, că soluțiunea sa este posibilă. Nu este nerațional de a căuta mijloacele capabile de a întări celulele nervoase, hepatice, etc., fibrele musculare ale inimii, etc. Serurile cytotoxice, adică toxice pentru celulele de diferite categorii, ar putea rezolvă problema pusă de dl Mecnikof.

Într'adevar, s'a stabilit că dozele mici ale acestor seruri cytotoxice, în loc de a omori elementele specifice ale țesuturilor, le imputernicesc.

În cazul acesta se produce acelaș lucru, care se observă cu multe alte otrăvuri, precum digitala, adică dozele mari omoară, pe când dozele mici ameliorează sau vindecă unele elemente din corp. Iată dar, a scris dl Mecnikof, o cale rațională, pe care trebuie s'o urmărim în scopul de a imputernici elementele nobile ale organismului uman și de a le împiedică să îmbatrânească. S'ar putea crede că această sarcină este foarte ușor de împlinit.

În realitate, problema este mult mai delicată și mult mai aridă, căci pentru a injectă la cai sau la alte animale organe umane fin fărâmițate, ar trebui să se facă autopsia aproape imediat după moarte, ceea ce nu este conform cu legea. Dacă toate obstacolele ar fi biruite, totuș ne-am lovi de noi dificultăți pentru a încercă eficacitatea diverselor doze ale serurilor cytotoxice.

Din nenorocire, frumoasa teorie a lui Mecnikof, care lasă să întrevadă atâte speranțe pentru ridicarea forțelor fizice în bătrânețe și păstrarea relativă a energiei intelectuale și morale, nu sunt de acord cu faptele ce am constatat. În adevăr, nu există o luptă între elementele nobile ale țesuturilor și între așa numitele macrofage, pentru simplul motiv că elementele cari se văd în jurul celulei nervoase și celor-alte celule a organelor parenchimatose, nu sunt macrofage. În specia, în creier nu este vorba de elemente emigrate din vase, dar de niște celule speciale cari au fost numite de Cajal și de mine celule satelite. Acestea din urmă nu distrug prin fagocitoza elementele nervoase, dar le pot comprima când se dezvoltă în mod mai însemnat și pot să producă atrofia lor. Pe de altă parte, celulele nervoase în cazurile de bătrânețe, prezintă o diminuare de volum a corpului celular și alterațiuni ireparabile în structura fină a lor. Cu siguranță că aceleași leziuni degenerative există și în celelalte organe.

Expunerea faptelor de mai sus ne autorisă să

considerăm senilitatea celulei nervoase ca ceva ireparabil. Ar trebui poate să căutăm cauza acestui fenomen nu numai în lipsa de reparațiune consecutivă uzurei, ci și în lipsa de fenomene de înmulțire a celulelor nervoase. Întinerirea celulei nervoase printr'un mijloc oare-care, este o imposibilitate biologică. Nici infuzoriile, după cum a arătat Maupas, nu se pot divisa la infinit, fără să presinte fenomene de caducitate și de degenerare.

Trebuie să căutăm dar în altă direcțiune mijloacele de a ușură mizeriile fizice și morale ce aduc cu sine bătrânețea. Nu este greu de văzut că această cale nu poate să fie de cât igiena preventivă și medicina socială. De câteva secole deja, mulțumită progreselor considerabile pe cari le-au făcut aceste două științe, mortalitatea diminuează din ce în ce mai mult, iar longivitatea medie crește din ce în ce.

Când alcoolul, alimentația defectuoasă, tutunul și specificitatea nu vor mai face atâtea victime omenești, — atunci și mortalitatea va scădea și mai mult, sănătatea individului va fi mai prosperă, iar mizeriile bătrâneței mai mici. Suntem tare departe de acest mare ideal, — dar nu me îndoiesc un singur moment, că viitorul este al medicinei sociale, cu ajutorul căreia rasa omenească se va perfecționa.

Poezii populare.

De pe la Mărgău.

Pădurice mândra ești
Și badea departe ești,
Și de-aș ști, că te-o vedea,
Păduricea o-aș tăia,
Numa-o creangă aș lăsa,
În care cu eu ar cânta,
Să văd și eu pe badea,
Să-mi mai stîmpăr inima.

Bădița meu n'are casă,
Nu l-aș da pe boi pe șeasă;
Bădița meu n'are loc,
Nu l-aș da pe boi pe opt.

Am un drăguț cât un ied,
Dacă-l duc la iarba-l pierd,
Când oi eosi,
L-oi găsi;
Când oi greblă,
L-oi afla.

Am o mândră bat-o sîntii,
Numa-o leacă o strică dinții,
Dinții sunt ca lopata,
Reu me tem că m'a mușcă.

Cucule cu haine verzi,
Măndru cânti vara 'n ogrezi;
Cucule cu haine sure,
Măndru cânti vara 'n pădure.

Cântă cuce până joi,
Că vom mere amândoi;
Tu-i mere pe sus cântând,
Io-i mere pe jos plîngând,
Tu-i mere pe sus cu cucii,
Io-i mere pe jos cu prunci.

Culese de

Ella.

SALON

Politețea în conversație.

Femeile bine crescute nu vorbesc nici odată de reu pe vre-una din cunoștințele lor; nu le ridiculizează nici odată, și dacă își permit câte odată vre-o glumă, e cât se poate de inocentă, fără a fi picantă. Trebuie în totdeauna să se spună tot binele posibil de amici, și să se apere, fie că sunt de față sau nu, dacă cineva îi atacă.

Bine înțeles, apărarea asta să fie făcută cu multă blândețe în voce, dar să lase să se înțeleagă neplăcerea ce simte cineva auzind vorbindu-se de reu de aceia pe cari îi stimează sau îi iubeste.

Dacă criticele sunt prea drepte, atunci se poate zice: „Ce vreți, îmi place așa cum e!“ Interlocutorul atunci, dacă va avea nițel școala lumii, va tăcea, înțelegând că nemulțumește pe persoana aceea, dacă continuă cu satirele sale.

De altfel, e o regulă generală de observat în relațiile de toate zilele. Nu trebuie să atingi nici odată pe cineva în afecțiunile sale. E foarte ușor, de a nu spune o vorbă care poate să măhnească, sau să atingă pe cineva. Pe cât e posibil, e bine să se evite discuțiile în materie politică sau religioasă; sau dacă nu se poate, să fie cât se poate de curtenitoare și dintr'o parte și dintr'alta. Să ne ferim de a face personalități în convorbirile noastre. Se găsească încă oameni destul de simpli, cari să-ți detalieze fizicul, ca și cum nici n'ai fi de față. Așa de pildă, să-ți spună în față:

„Ochii îți sunt frumoși, dar sprâncenele sunt dese. Ai dinți frumoși și asta face să nu se prea bage de seamă, că ți-e gura mare.“

Nimic mai nepoliticos, mai stupid și mai reu-tăcios, ca aceste complimente urmate imediat de critici.

Alții sunt cari fac comparații tot atât de neplăcute: „Sora d-tale este mai albă ca d-ta. Vara d-tale are o talie foarte frumoasă“.

Cuvintele acestea lasă să se înțeleagă într'un chip foarte puțin fin, că aceea căreia îi sunt adrese, este neagră la față și are talia groasă. „Nu faceți nici odată comparații între persoane, zice sfânta Teresa cu drept cuvânt, ele sunt odioase“.

De asemenea oamenii bine crescuți, nu fac complimente directe, cari pot să intimideze pe persoanele modeste sau să supere pe cele inteligente. Când se face un elogiu cuiva, să se facă într'un mod indirect și atât de fin, ca să nu-l înțeleagă decât persoana, căreia îi este adresat.

E un moment foarte greu acela când trebuie să mulțumești acelui care ți-a făcut un compliment, mai ales un compliment foarte puțin fin, și mai ales când ești în lume și când toate privirile sunt îndreptate asupra ta. În cele mai multe cazuri, omul cel mai inteligent pare stângaci și trece drept prost. Să căutăm dar să evităm aceste cazuri neplăcute.

Maria.

Expoziția „Asociațiunii“.

De astădată voim să atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra uneia dintre cele mai importante părți din viitoarea expozițiune a „Asociațiunii“ și să-i rugăm să sprijinească cu tot dinadinsul această frumoasă întreprindere care va putea fi un titlu de onoare pentru întreg poporul nostru din această țară.

Partea etnografică.

Desp. A. Situațiunea geografică, viața comunală și casele Românilor din țară.

Sect. I. Situațiunea geografică.

(§. 1.) 1. O hartă etnografică a Ungariei, după posibilitate în relief, va prezenta teritoriul locuit de Români. Comitatele cu populațiune românească se vor distinge prin o culoare mai vie, în diferite nuanțe după proporțiunea dintre locuitorii români și neromâni (0—25, 25—50, 50—75, 75—100%).

Se vor expune apoi și alte harte etnografice, în diferitele edițiuni disponibile, cari vor arăta teritoriul ce-l ocupă întreg elementul românesc.

(§. 2.) 2. Tablouri grafice vor prezenta cota Românilor în populațiunea țării și în comparație cu celelalte popoare conlocuitoare, apoi creșterea numărului lor după recenzementele ce se fac din 10 în 10 ani.

Pentru aceste tablouri se vor lua de bază datele oficiale ale țării, după publicațiunile editate de aceasta.

*

(§. 3.) De procurarea hartelor și datelor necesare, precum și de aranjarea acestui despărțământ va îngrijii biroul Asociațiunii.

Sect. II. Viața comunală.

(§. 4.) I. Partea istorică. Aici se vor expune:

a, documente și diplome vechi, ce privesc istoria comunelor, mai cu seamă înființarea și privilegiile lor precum și fazele mai însemnate prin cari au trecut ele; apoi statute, concluze (hotăriri) con-specte, registre, matricule, raționinii, bugete și alte documente vechi despre organizarea comunelor, funcționarii și reprezentanții lor, despre familiile și locuitorii lor, despre edificii, vite, etc., despre impozite, taxe și alte contribuiri comunale, cu deosebire despre contribuiri pentru scopuri culturale și filantropice, despre starea instrucțiunii, etc., în fine planuri și conscripțiuni (ocolnițe) vechi ale comunelor;

b, acte, statute și alte documente despre țehuri și tovarășii (insoțiri) comunale de odinioară, despre ramii de industrie și negoț, ce au purtat locuitorii lor și în genere despre ocupațiunea locuitorilor;

c, obiecte vechi, cari privesc viața și obiceiurile din trecut (embleme, steaguri, lăzi, răvașe, table, sigile, uniforme, etc.), în fine

d, tablouri vechi cu vederi ale comunelor și ale eventualelor fortărețe (cetățui, întărituri) ce au aparținut lor.

§. 5.) 2. Stările actuale:

a, din fiecare despărțământ al Asociațiunii cel puțin câte un tablou fotografic al unei comune caracteristice de pe teritoriul său, prezentând vederi generale ori o stradă sau piață principală cu grupuri de popor (acestea eventual și în tablouri separate);

b, planuri ale comunelor și ale hotarelor lor după starea de azi;

c, date și ilustrațiuni despre instituțiuni comunale filantropice, culturale etc. (despre spitale, azile de săraci și de copii, despre școli, despre fonduri, ce servesc aceste scopuri, despre reuniuni, etc.)

Tot în secțiunea aceasta se vor expune monografii, tipografii și istorii ale comunelor și orașelor, diplome de nobili, etc.

(§. 6.) Despărțămintele Asociațiunii sunt recercate a procură în cadrul bugetelor lor tablourile fotografice amintite sub p. 2 a; mai departe sunt invitate ca în scopul colectării obiectelor înșirate sub celelalte puncte ale acestui capitol să se adreseze la primăriile respective membrii din primăriile acelor comune și orașe, dela cari se poate speră, că vor participa la expoziție, precum și la alți bărbați, cari sunt în posesiune de asemenea obiecte de expus, sau pot exoperă expunerea lor.

(§. 7.) Cu aranjarea și înzestrarea acestui despărțământ se încredințează dl Stefan Stroia.

Secț. III. Casele țărănilor români.

(§. 8.) Pentru această secțiune se va cere dela fiecare despărțământ al Asociațiunii :

1. Fotografia cel puțin a unei case țărănești mai caracteristice, cu zidirile laterale și eventual cu un plan al intravilanului întreg.

Casele vechi (de peste 100 ani) câte se mai găsesc, se vor fotografia pentru expozițiune, atât în totalitatea lor, cât și detaliile mai caracteristice. După posibilitate se vor comunica numirile obișnuite în comună pentru singuraticile părți ale construcțiunii, apoi date despre vechimea caselor.

Planuri de case țărănești.

(§. 9.) Pentru teritoriul unde „Asociațiunea” nu are despărțăminte, se va face un apel la alte instituțiuni și eventual și la particulari, în ori ce caz și la adresele următoare :

a, pentru comitatul Arad la Asociațiunea aradană ;

b, pentru Maramurăș la Asociațiunea de acolo ;

c, pentru districtele fostului confiniu militar, la comunitatea de avere din Caransebeș și la reprezentanțele fondurilor grănițarești din Năseud și Sibiu.

Ca tablourile fotografice ce se vor expune, să se prezinte uniform, toate fotografiile ce se vor face anume pentru secțiunile II și III ale despărțământului A. al expozițiunii, vor avea următoarele dimensiuni :

înălțime 26 cm.

lățime 31 cm.

și se vor trimite în câte 2 ex. necartonate.

De aranjarea secțiunii III va îngriji biroul Asociațiunii.

LITERATURĂ.

Academia Română a ținut vineri la 3/16 iunie ședință publică în care dl dr. V. Babeș a făcut o comunicare despre : Otrăvirile prin carne și legătura lor cu desinteria, cu paratufus și cu febra tifoidă.

Premiul Princesa Elena Știrbei se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 a Academiei Române pentru cea mai bună scriere în limba ro-

mână despre : „Istoria României dela fundarea Daciei până la finele secolului XIX, pentru uzul și înțărirea simțimintelor patriotice ale tuturor cetățenilor”. „În această istorie trebuie să reiasă firul conducător al dezvoltării statului român, greutatea ce poporul a avut de învins, suferințele ce a îndurat, efectele înfricoșate ale dominațiunilor străine, luptele ce el a purtat pentru a susține naționalitatea sa neatinsă, redeșteptarea neamului românesc dovedită prin luptele eroice și externe susținute mai ales dela începutul secolului — încununată prin independența redobândită și regatul înălțat de virtutea românească însăș — asigurată pentru vecie, precum va da Dumnezeu, prin succesele și progresele ce poporul va desevarși neincetat”. — (Din Actul de donațiune.) Premiul este de 8500 lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei. — Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1905.

25 de ani din viața Reuniunii române de muzică din Sibiu. Săptămânile trecute Reuniunea română de muzică din Sibiu a serbat cu mare succes jubileul de 25 ani al înființării sale, care s'a implinit încă la 16 novembre 1903. Din însărcinarea comitetului, dl Matei Voileanu, asesor consistorial, președintele reuniunii, a scris istoricul reuniunii și l-a publicat într'un volum sub titlul pus în fruntea acestor rânduri. O lectură foarte interesantă, care arată cum s'a înființat aceasta reuniune, cine au stat în fruntea ei, activitatea ce a dezvoltat, concertele ce a dat. Cel ce a dat reuniunii un avânt mai mare, a fost dl George Dima, care a condus corul timp de 18 ani, din succes în succes. După Dima a urmat T. Popovici, apoi Hermann Kirchner, profesor de muzică în Sibiu, care e și astăzi directorul de muzică al Reuniunii. Volumul e ilustrat cu portretele persoanelor cari au avut rol mai mare în dezvoltarea reuniunii și anume : dr. Aurel Brote (primul președinte), George Dima, Iosif Popescu, Minerva Brote, Ana Moga, Maria Crișan, Maria Dima, Mateiu Voileanu, Timoteiu Popovici, dr. Ioan Stroia, Hermann Kirchner, dr. Vasile Bologa. În fine se publică lista membrilor din început și până 'n prezent. Prețul volumului 2 coroane.

Carte de cetire pentru școlari. Dl Virgil Onițiu, director gimnazial în Brașov, a scos la lumină acolo, în editura librăriei Ciurcu, o carte didactică intitulată : „Carte de cetire, pentru clasa I și II gimnazială și reală, pentru școlile superioare de fete și institutele pedagogice. Cartea cuprinde următoarele capitole : I, Basme sau Povești ; II, Legende, tradițiuni și credințe populare române ; III, De ale vechilor Greci și Romani ; IV, Din istoria Ungariei ; V, Diverse ; VI, Adaus, Cum să ne păzim sănătatea și regulile ortografice ale Academiei Române. În toate capitolele sunt reproduse o mulțime de bucăți literare de ale scriitorilor români, potrivite pentru școlari. Prețul 3 coroane.

Cultura viermilor de mătăsă. În Biblioteca Poporală a administrațiunii Domeniului Coroanei României a apărut la București cărticica XXVIII-a. Aceasta cuprinde : „Notițe asupra viermilor de mătăsă (Creșterea și boalele lor)” de Marius Galfard, serioicultor la Oraison (Franța) tradusă și însoțită de o precuvântare de Ion Kalinderu, membru al Aca-

demiei Române*. Ediția II-a, revăzută și adaogită. Cu portretul reginei României și cu 12 figuri. Dl Ion Kalinderu, în calitate de administrator al domeniului coroanei, a adresat agenților acestui domeniu și o circulară privitoare la creșterea viermilor de mătasă, care asemenea a apărut în o broșură la București.

Cărți bisericești românești în Basarabia. Sinodul bisericii rusești a dat voie Românilor din Basarabia să-și tipărească toate cărțile bisericești în limba română, dar cu alfabet cirilic. Iată cum se tem Rușii de literele latine, par că aceste ar fi niște — arme japoneze.

Istoricul picturii bisericelor din România. Cetim în „Cronica“ din București, că în vederea compunerii unui studiu asupra istoricului picturii bisericelor românești, dl profesor universitar N. Iorga a început să viziteze toate bisericile din București.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

Concert în Arad. A doua zi de Rusalii s'a dat la Arad în Casa Națională un concert prea interesant cu concursul dsoarelor Delia Olariu, Getta Hodoș și al dlui N. Ștefanescu premiat al conservatorului din București. Program: 1. a, Flotow: „Martha“, romanță; b, G. Ștefanescu: „Mândruliță dela munte“, tenoristul N. Ștefanescu. 2. Glück: Orfeus, arie. „De când te-am perdut pe tine“, dsoara Delia Olariu. 3. G. Ștefanescu: „Cântecul fluerașului“, tenoristul N. Ștefanescu. 4. Tudor cav. de Flondor: Serenadă, dsoara Delia Olariu. 5. Hermann Kirchner: Duett, „O seară de amor“, dsoara Delia Olariu și dl N. Ștefanescu. 6. a, Michel Bourada, Danse capricieuse; b, Dance 5, solo piano de dsoara Getta Hodoș. 7. a, Bohm, Tainic ca noaptea; b, Bălăioara dela munte, dsoara Delia Olariu. 8. a, G. Vasiliu: Serenada, „Te-am așteptat“; b, Donizetti: „Favorita“, dl N. Ștefanescu. 9. Kirchner, Doue doine: a, Arde în foc inima 'n mine; b, Foae verde de bujor, dsoara Delia Olariu. 10. a, Adam: „De-aș fi rege“; b, Buhoci, Doină din Moldova, dl N. Ștefanescu. — Concertul a reușit escelent.

Teatru românesc în Brașov. Dl Z. Bârsan, dsoara Marioara Voiculescu, artistă dramatică dela Teatrul Național din București, dimpreună cu mai mulți diletanți din Brașov, au dat acolo la 7/20 iunie o reprezentare teatrală, jucând piesele „Lăutarul din Cremona“ de Fr. Copée, tradusă de Traian Demetrescu și „Necinstiții“ dramă de Girol Rovette, tradusă de Aristița Romanescu.

Concert și teatru în Brașovul-vechiu. Corul bisericii gr. or. române din Brașovul-vechiu a aranjat în ziua primă de Rusalii un concert și o reprezentare teatrală, în sala otelului „Orient nr. 1.“ S'au cântat câteva coruri sub conducerea dlui Ștefan C. Voicu, absolvent al conservatorului din București, director al corului bisericesc. S'au declamat poezii și în urmă s'a jucat „Ruga dela Chiseteu“ comedie populară cu cântece și joc de Iosif Vulcan. După teatru a început dansul.

Concert în Alba Iulia. Reuniunea de cetire și cântări a economilor și meserieșilor din Alba-Iulia va aranjă duminecă în 25 iunie n. concert cu concursul corului pedagogic din Blaj, în sala cea mare a otelului „Europa“. Program: 1. Mureșian—Ganea,

Hora pedagogilor (cor.); 2. V. Alecsandri, Eroii dela Plevna, declamată de Aurel S. Micu ped. abs.; 3. I. Vidu, Răsunetul Ardealului (cor.) cu solo de bariton; 4. I. Vulcan, Prima rochie lungă, declamată de dsoara Elena Pleșia; 5. N. Ganea, Stroie Plopan (cor.) cu soli de tenor, bariton și bass; 6. C. Negruzzi, Vespasian și Papinian, dialog predat de Inocențiu Berza și T. V. Stoia, pedagogi; 7. A. Popovici, Kirchner, Dulce Bucovina, Pe crengi de soc (cor.); 8. G. Coșbuc, Moartea lui Gelu, declamată de L. Moldovan ped. abs.; 9. N. Ganea, Sentinela Română, de V. Alecsandri (cor) cu soli de tenor, bariton și bass; 10. V. Alecsandri, Mama Anghelușă, cântonetă, predată de Traian Novac; 11. A. Popovici, Marșul lui Tudor (cor.) Conducerea corului e încredințată diui Emil A. Suci, pedagog absolut. După concert, dans.

Teatru în Recița-montană. Reuniunea română de cântări și muzică din Recița-montană a aranjat în ziua primă de Rusalii, 18 iunie n., o serată teatrală. S'au jucat, pentru a doua oară, „Noaptea lui St. George“ comedie populară într'un act, de Th. Alexi, muzica de N. Ștef; „Ce face dracul la rugă“ o glumă nesărată. (?)

Teatru în Maier. Tinerimea din comuna Maier a aranjat a doua zi de Rusalii o reprezentare teatrală în sala școlii comunale. S'au jucat piesele: „Rămășagul“ proverb într'un act și „Paraclisierul“ sau „Florin și Florica“ operetă într'un act, amândouă de V. Alecsandri. În fine dans.

Concert în Dobra. Reuniunea română de cântări din Orăștie a aranjat la Dobra în ziua primă de Rusalii, cu concursul dnei Victoria dr. Erdélyi și al dsoarei Adelina Piso, un concert cu program foarte bogat și interesant, cântându-se compoziții de Dima, Schubert, Herbert, Vidu, Mureșianu și A. Popovici. După concert dans.

Concert și teatru în Varadia. Reuniunea de cânt și muzică „Unirea“ din Varadia a aranjat la 5/18 ianuarie concert de coruri, după care s'a reprezentat comedia „Baba Hârca“ în două acte de Vasile Alecsandri. În fine dans.

Concert popular în Turda. Comitetul parochial gr. or. român din Turda a aranjat luni a doua zi de Rusalii concert popular în otelul „Europa“, cu un program interesant.

PICTURĂ.

Expoziție artistică la București. Ministerul cultelor și instrucțiunii a luat următoarea decizie: Pentru cumpărarea de tablouri și lucrări de sculpturi contemporane din fondurile prevăzute în budget și destinate la înavuțirea pinacotecelor din București și Iași, se va deschide anul acesta, o expoziție în București, palatul Ateneului, dela 1 până 15 iunie. Lucrările expuse nu pot fi decât originale și nu pot întrece numărul de două pentru fiecare expozant. Ele trebuie să fie depuse la palatul Ateneului până la 20 maiu. Pentru primirea și propunerea de cumpărare ale acestor lucrări, se va constitui un juriu compus din 6 persoane, prezidate de inspectorul general al artelor și clădirilor; aceste persoane se vor alege dintre artiștii recompenzați cu medalii la expozițiile artistice anterioare din țară sau din străinătate. Înainte ca juriul să fi procedat la alegerea

lucrărilor pentru cumpărare, ministerul va delega o comisiune compusă din 3 membri aleși dintre cei mai integri și pricepuți cunoscători în artă, care vor avea însărcinarea de a controla hotărârile juriului cu privire la cumpărări. Atribuțiunile comisiunii se mărginesc numai în ștergerea de pe listă a acelor lucrări care nu prezintă calități artistice superioare și a stabili în mod definitiv prețurile ce sunt de propus ministerului pentru fiecare lucrare.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Directorul fundațiunii Șuluțlane a ținut ședința sa anuală în Blaj la 17 iunie n. sub prezidiul în. Pr. SSale arhiepiscopului și mitropolitului dr. Victor Mihályi. Întiu s'a serbat requiem pentru repozitul fondator mitropolitul Al. Șterea-Șuluțiu. În ședință, canonicul dr. Augustin Bunea, administratorul fondului, a cetit raport despre starea actuală a fundațiunii; iar avocatul dr. Iuliu Maniu a raportat despre cauzele juridice și procese. Membrii ai directorului, afară de canonicii metropolitani, mai sunt și următorii mireni: Iosif Pop jude de curie reg. vicepreședinte, Ioan Mezei și Alexandru Onaciu juzi de curie, Vasiliu Hossu jude de tabla reg., Iosif Șt. Șuluțiu jude de tribunal în pens., George Pop director finanțiar, Iuliu Bardosi inspector școlar în pens., Leontin Pop jude de tribunal în pens., Vasiliu P. Hârșan avocat, dr. Alexandru Pop medic arhidieceșan, Matei Nicola și Vasiie Zăhan avocați. În comisiunea censurătoare de 3 sunt: canonicul Simeon Pop Mateiu, Iuliu Bardosi și George Pop.

Renovarea catedralei gr. or. române din Arad. Afiăm din „Tribuna” că de câteva zile s'a început renovarea catedralei gr. or. române din Arad. E vorba — serie numitul ziar — că biserica să fie reparată, întiu pe dinafară, făcându-i-se și turnuri nouă, mai frumoase, ș-apoi pe din lăuntru. Pentru acoperirea șeselor, la apelul călduros al Pr. SSale părintelui episcop I. I. Papp, s'a și adunat 45.000 coroane, ceea ce probează zelul credincioșilor, de care tot Românul trebuie să se bucure. Aradul este un puternic centru cultural românesc, care — bine condus — poate să producă minuni.

Sfințire de biserică în Varadia. Pr. SS episcopul dr. Vasile Hossu din Lugoj a sfințit în prima zi de Rusalii biserica gr. cat. din Varadia, cu care ocaziune s'a aranjat și un concert și reprezentatie teatrală, despre care luăm notiță în rubrica „teatru”.

O domnișoară făcând maturitatea. Dșoara *Lia Moga* a făcut la gimnaziul de stat din Sibiiu cu bun succes examenul de maturitate.

C E E N O U ?

Doliul episcopului Radu. Pr. SSa episcopul dr. Demetriu Radu, după frumoasele serbări la inaugurarea reședinței sale episcopoești, a fost izbit de o mare durere. Mult iubitul și fericitul seu părinte, *Ioan Radu*, a încetat din viață, la Sasuifalău în 16 iunie. Moartea veneratului bătrân a produs o impresiune și mai dureroasă, căci dânsul a fost un om bine conservat, robust și sănătos. Harnicul econom lucruse la vie, unde l-a mușcat un vespe, care i-a

otrăvit sângele. Frânt de durere, Pr. SSa episcopul Radu, care avea pentru părintele seu o iubire de model, a plecat la înmormântare, ficsată tocmai pe ziua în care voise să dea o mare serată în reședința renovată. În mormântarea, sevârșită tocmai în ziua primă de Rusalii, a fost o imponentă manifestație a condolenței față de durerea ilustrului prelat al diecezei oradane. Trei dieceze s'au reprezentat: arhidieceza Blajului, dieceza Orășii și a Lugojului. Toți șefii autorităților publice din împrejurime, stimători din toate părțile și un popor de mai multe mii din toate satele învecinate. A pontificat prepozitul capitlului din Blaj, I. M. Moldovan, cu strălucită asistență de preoți; iar cuvântarea funebrală a fost rostită de vicarul episcopesc din Oradea-mare, dr. Augustin Lauran. Atât înainte, cât și după înmormântare, Pr. SSa episcopul Radu a primit și primește condolențe din toate părțile, la cari ne însoțim și noi din toată inima.

Iată aici anunțul funebral al familiei: Subscrișii cu inima zdrobită de durere anunțăm încetarea din viață a mult iubitului nostru soț, tată, socru, moș și frate *Ioan Radu* proprietar, membru ordinar al „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului român, răpusat la 16 n. l. c. după un morb scurt, împărțășit fiind cu Ss. Taine ale muribunzilor, în anul 68-lea al vieții și 45-lea al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământesti ale scumpului răpusat se vor înmormânta în 18 n. l. c. la oarele 4. p. m. în cimiterul gr. cat. din loc. În veii pomenirea lui! Sasuifalău, 17 iunie 1905. Paraschiva n. Maior, soție; Demetriu episcop, Nicolae, Iacob vicar și Todorica m. Teușan fii; Iacob Teușan ginere; Domniuca n. Radu noră, Ioan, Vasilie, Ioan, Octavian, Valeria, Paraschiva, Eugenia, Valentina și Todorica, nepoți și nepoate. Mihai Radu frate.

Comemorarea lui Cipariu, în Pânade, comuna sa natală, s'a serbat la 19 iunie n., ziua anunțată și de noi, fiind de față lume multă. Serbarea a început cu un parastas oficiat de profesorul I. F. Ne-gruțiu, directorul despărțământului, care a pronunțat și o predică ocazională. Dl profesor dr. I. Rațiu a scos pentru ocaziunea aceasta o broșură despre Timoteiu Cipariu, viața și activitatea lui, cu portretul marelui filolog. În ședința despărțământului Asociațiunii, care a urmat, dl profesor Al. Ciura a ținut o conferență despre Cipariu.

Un binefăcător al poporului. Cetim în „Gazeta de duminecă” din Șimleu, că dl George Pop de Băsești, mare proprietar și neobosit fruntaș, a dăruit, întocmai ca an în Băsești, 150 de mielușele, la 30 de familii din comuna Ojești, dând fiecăreia câte 5 mielușele. Frumoasa faptă filantropică formează un nou titlu la stima opiniunii publice.

Expoziția din Sibiiu și România. Ziarul „Cronica” din București publică un apel foarte călduros la Românii din România pentru sprijinirea expoziției naționale din Sibiiu. În acel apel se zice: „Să mergem cu toții la Sibiiu, căci acolo vom avea prilejul să putem admira puterea de muncă și de voință a fraților noștri obijduiți. Vom învăța multe, vom vedea multe și căldura dragostei noastre frățești va fi pentru ei cea mai de seamă răsplată pentru ostenele ce ei și-au dat și-și dau, spre a ține vecinic aprinsă Faclia Națională. În Sibiiu, odihnesc pentru vecie unii din cei mai mari oameni

ai Neamului nostru, cărora noi, cei d'acî din regat, nu le-am oferit încă prinosul recunoștinței noastre, pentru suferințele ce ei au îndurat, servind cauza Neamului. Noi, cei din regat, cunoaștem toate colțurile lumii din apus, știm cele mai tainice unghiuri ale marilor orașe din Europa, precum și operile celor mai de seamă maștri ai tuturor neamurilor. Nu cunoaștem, nu știm, nici cel puțin n'am auzit vorbindu-se de aceea ce frații noștri au făcut și pot face. Alte neamuri de oameni, de și răspândite pe toată suprafața pământului, conglăsuiesc fiecare în limba sa, toți se bucură de operele și numele acelor dintre ai lor, cari se fac cunoscute. O cât de mică manifestare patriotică încălzește toată suflarea. O serbare de nimic, ce se pregătește în vr'un orașel al Germaniei sau al Franței, pune în mișcare tot neamul, ori unde s'ar afla. Pe noi oare, să nu ne miște opera gigantică a Neamului nostru, a celor trei milioane de frați?"

Expoziție generală română la București. Am scris în mai multe rânduri, că în anul 1906 se va aranja la București o expoziție generală română spre a serba aniversarea de 1800 ani dela descălecarea din Roma și aniversarea de 40 ani de când regele Carol s'a urcat pe tronul României. Acum aflăm că expoziția se va ține pe câmpia Filaret dela marginea Bucureștilor, iar comisar general a fost numit dl dr. C. I. Istrati, profesor la universitate, membru al Academiei Române. Dl Istrati a îndreptat primul seu circular către toți românii, în care accentuază că expoziția va trebui să reprezinte toată activitatea României și a Românilor de pretotindenii, deci face apel la toți fiii neamului să-și dea concursul. În tot timpul expoziției se vor ținea congrese speciale, dela științele cele mai pozitive și până la științele economice, sociale și juridice.

Apel la foastele eleve ale școlii de fete din Sibiu. Dl dr. V. Bologa, directorul școlii civile de fete din Sibiu a Asociațiunii și dl Victor Păcală profesor la aceeaș școală, fac apel prin ziare la elevele absolvente ale acelei școlii, rugându-le să trimeată pentru expoziția din Sibiu lucruri proprii de mână, alese din punct de vedere estetic, cum și din punct de vedere al industriei naționale de casă, din ori ce ram. Obiectele să se expedieze la adresa domnișoarei Elena Petrașcu, directoarea internatului, până la 1 august 1905 st. n., și să se indice precis dacă obiectul se dăruiește școlii, ori se cere restituirea lui.

Nou avocat român. De dr. *Pavel Obădean*, care nu de mult a făcut cenzură de avocat, s-a deschis cancelăria în Beicherecul-mare.

A murit: *Augusta Missits* de Zamobor n. Szerb de Cuvin, văduva reposatului primar al Lipovei Missits, mama tinerului avocat de acolo dr. Constantin Missits, sora dlui deputat dietal George Szerb, la Lipova, în 15 iunie n., în etate de 57 ani.

D I N L U M E .

Căsătorie prin fonograf. De curând s'a celebrat în statul New-York o căsătorie prin fonograf. Cauza care a silit la acest mijloc a fost tristă. Mirele eră din Illinois, iar mireasa din Kentucky. Aceasta se îmbolnăvise de anghină difterică și nimeni nu tre-

buia să intre în odaia ei. Mirele nu voiă să amâne căsătoria și prin urmare luă un preot și două fonografe. Într'unul dintre ele se luară întrebările preotului și răspunsurile mirelui. Apoi se schimbă cilindrele și cele două mașine fure trimise miresei, una cu întrebările preotului, pe când nenorocita mireasă vorbiă în cealaltă.

Gâscă grasă. Soția foarte grasă, dar nu prea dotată de spirit a unui consilier comercial din Berlin, e trimisă de medicul ei, pe care-l plictisă neconținut, la Karlsbad, pentru vr'o patru săptămâni. Ea primește o scrisoare a lui către un coleg de acolo, ca recomandatie. Sosind la Karlsbad, ea află spre marea ei spaimă că medicul la care a fost recomandată a murit de două zile. Ea își alege un alt medic, dar nu știe dacă trebuie să predea acestuia scrisoarea cu adresa medicului mort, presupunând că scrisoarea cuprinde o explicație amănunțită a boalei de care suferia. Atunci o prietenă o sfătuiește ca să rupă plicul și să predea scrisoarea deschisă. Dna consilieră comercială, deschide scrisoarea și aruncă o privire asupra ei. Sta scris negru pe alb: Onorate coleg! Acî îți trimit o gâscă grasă și proastă, jumulește-o cât poți. Al d'ale devotat, etc.

Proprietar, redactor responsabil și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

La tipografia „Patria” în Oradea-mare se caută un elev; se pretinde să fie trecut de 14 ani și să fie absolvat cel puțin 3 clase gimnaziale sau civile și să aibă purtare bună, să fie român și să știe limba română și maghiară.

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

Centrala în Oradea-Mare. Filiala în Tinca.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4½%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretențiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.

7. Îngrășează afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

6—12

Direcțiunea.